

ש. י. עגנון, פי שנים, ספור
 י. בור לא, ערבית, ספור, ב"מאונים"
 תשרי-חשוון ת"ש.

במדור הפיוטי של "מאונים" נכללו הפעם (הוברת נ"ג"א), פרט להמשכם של דברים שהתחילו בחוברות קודמות (מרגדיה מאת יעקב כהן, ספרד ביר גרפי מאת יוחנן טברסקי) וכמה שירים (מאת מרדכי טמקין ויש שלום), שני ספורים קצרים חדשים של עגנון ושל בורלא, אישר הצד השני שבהם הוא — למראית עין — הרקע הדתי. שני הציורים הם, אמנם, לא אבנוציפניה בבית יצירתם של שני המספרים, אולם הם לא ספק אופייניים להלך-רוחם ולעצם תכונתם הספרותית, והקורא המוצא אותם זה לצד זה מתחיל מאליו להשוותם זה לזה.

ספרו של בורלא הוא תכלית הפשטות. שתי נשים, אלמנות עניות, שתיהן כנות האי דודום, שהתושבו בירושלים במקומות נפרדים, מביאות, כל אחת להוד, לרב אחד את דמי הסבינותיהן לשם סניח ספר תורה; שתיהן אחרות, וגם התבדלותן זו מזו וגם משנת-מתן שלהם — יסורם ברו אחד שהפיטן מלה לפנינו בסוף דבריו. הסביבה היא הספרדית-המזרחית המד שנתפת לרוב ספורי בורלא, זה המעין המתוכנן לכותו הסיפורי, הפרט האתני-גדאפי-מוציא-אורג, הנמסר לנו הפעם הוא עגנון ה"פארדינו" (אבא), אפי"ד רופוס לוקנות בודדות בעיר הקודש — פרשת נגנה, מאלפת והומוריסטית גם יחד. בין אם בוסר אתה בעיקרו המסור רח, בין אם אתה ירא את השם כפי שנצטוו אבותיך — היבנס בשלום ותצא בשלום, הצעת בחיים ולא נפגעת. אף מקום סיפורו של עגנון הוא בירושלים, ודוקא בתרשה, אבל

זהו מקרה; מקומו האמיתי הוא אותו "ב"מקום" ישראי לי אישר אם תזכר בו את השם, תכנה אותו אלקים ולא אלהים. עגנון הספור הוא יום הביפורים; סתם-סתפלל מן המתפללים (המעיד על עצמו כך בנגוף ראשון) נמצא, מטעמים שונים, רוב היום הנורא מהיץ לכתלי ביתי הכנסת, ומוסיף, לפי האמתם של חסיי דים ואנשי מעשה, יום ביפורים שני על הראשון ונמצא מענה את נפשו יומיים... עולמו של המספר נסגר במסר גדת תרו"ג המצוות, אישר אין אתה רשאי בהן לבכר את החמורה על הקלה; גם מקרים ארעיים, יום-יומיים, ספגים רמזים וסתרו-מחשבות, ואין לחזור עליהם בשבט סופר אלא מתוך כובדי ראש ("עם שאני מסתבל בדלת, נדמה לי שאני מבקש לצאת. פשטתי את טליתי ואת מצנפתי ויצאתי"). להפנס לפרד"ם זה פנימה איננו ניתן, כמובן, אלא ליהודים. אבל המתפר

אינו הושש מאי-הבנה כלשהי, לא מצד
האפוקורסים (שיתכן שישנם בין קוראי
כתבי-עת ספרותי-חילוני) ואף לא מצד
החרדים (אשר, אמנם, מעניין היה מאד
לדעת, מה יחסם הם לנסיון זה לאחד
את השולחן-ערוך עם הספרות היפה,
שהם לכאורה רחוקים זה מזו כרחוק
מזרח ממערב). „נשלם — ולא נשלמו
רחמי שמים” רושם-עגנון מתחת לרבי-
ריו. האם בזה נסתמו הטענות?

עמונאל בן-גרון